

Waar de stad ophoudt begint het Nationaal Park interview: Fred van der Vegte

FERDY HIESELAAR EN MARCEL TAAL

Sinds 5 november jl. heeft Zuid-Kennemerland de status van Nationaal Park in oprichting. Staatssecretaris Gabor stelde die dag het daarbij behorende overlegorgaan in. Dit was een bijzonder moment voor de Stichting Nationaal Park de Kennemerduinen (verder StNPK). Na veertig jaar is dit de eerste stap om de naam "Nationaal Park" officieel te maken. Dit gebeurt samen met de terreinen die Natuurmonumenten beheert (Herenduinen, Midden-Herenduin, Duin- en Kruidberg en Slingerduin). Wij vonden dit een uitstekende aanleiding om eens te gaan praten met de directeur van de StNPK, Fred van der Vegte.

Fred van der Vegte, directeur van de Stichting Nationaal Park de Kennemerduinen (foto: Ferdy Hieselaar).

Een zonnige oktobermiddag, we zoeken Fred van der Vegte op in het kantoor van de StNPK in Overveen. De aanwijzing is nog geen feit, maar "hangt in de lucht". Behalve de indrukwekkende en goedgehumte Van der Vegte vallen in het kantoor een grote Zeearend en een Blauwe reiger op, opgezet uiter-aard.

Allereerst willen wij weten hoe hij, als directeur van de StNPK, aankijkt tegen dit achtste Nationale Park in oprichting.

"Ik ben er blij mee. Het is een goede zaak voor het duingebied. Juist in een nieuw samenwerkingsverband, waarin ook plaatselijke overheden meedoen, verwacht ik een bredere basis voor het duinbehoud. Het Nationale Park en de bedoelingen erachter kunnen zo meer bij de bevolking gaan leven. Gebeurt dat inderdaad, dan heeft een Nationaal Park echt een meerwaarde, ook voor de eenheid van het gebied en is het geen papieren titel waar toevallig wat subsidie aan vastzit.

Overigens vind ik dat deze aanwijzing tot Nationaal Park geen uit- of afstel van de aanwijzing tot Beschermd Natuurmonument mag betekenen. Dat is iets dat nog meer bescherming geeft en nodig blijft."

Recreatie-konflikten

Dat klinkt allemaal fantastisch, maar hoe zit het dan met de recreatie-konflikten? Als we het DUIN-themanummer over Zuid-Kennemerland (1985-3) erop naslaan zien we dat uw voorganger, dhr. Bonjermoor, zijn twijfels had over een Nationaal Park. Hij vreesde een toeristisch produkt. Zijn die twijfels allemaal verdwenen?

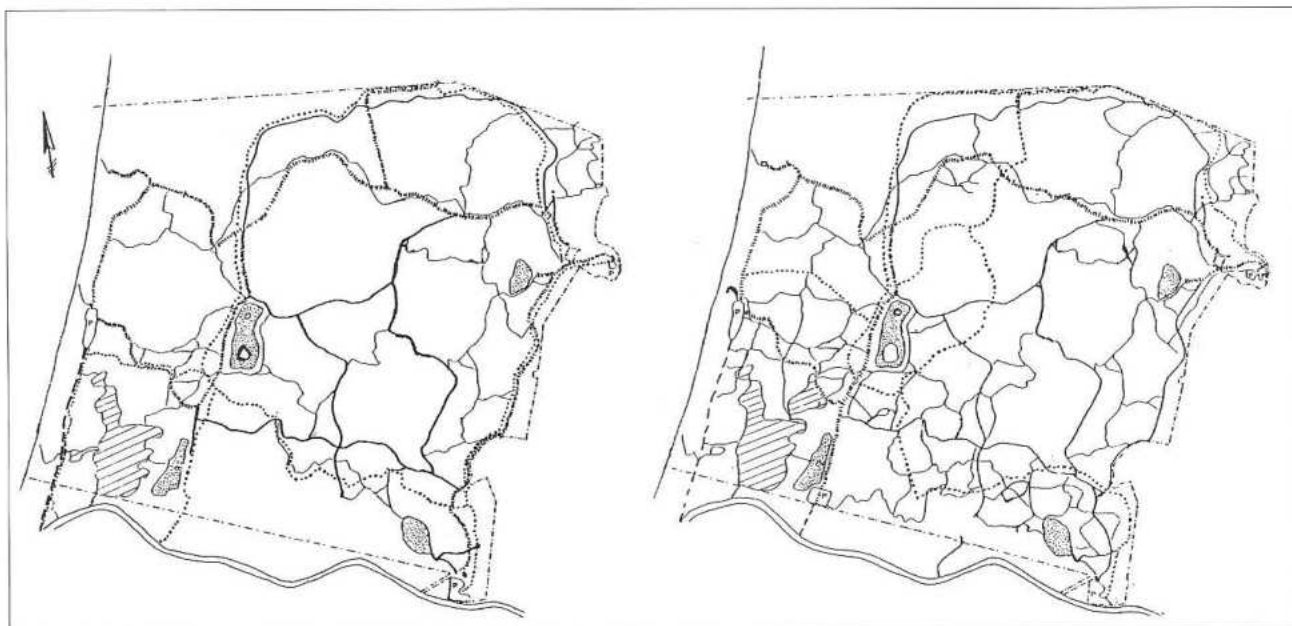
"Die angst is niet helemaal verdwenen, onze opstelling tegenover recreatie in het duingebied is duidelijk. Wij werken al jaren aan een betere zonering, passen het padennet aan en richten ons vooral op bezoekers die komen om te genieten van rust, ruimte, landschap en natuur. Binnen het overlegorgaan zal die opstelling, denk ik, wel gevolgd worden. Natuurbehoud is tenslotte nog altijd de primaire doelstelling van een Nationaal Park."

Maar krijgt het Ministerie van LNV, een belangrijke geldschieter die ook het recreatiebelang verdedigt, nu geen sterke vinger in de pap?

"Daar ben ik niet bang voor, ze vertegenwoordigen juist ook het natuurbelang. Nieuw is de belangrijke stem van het overlegorgaan. Dat kan een nadeel zijn voor terreinbeheerders. Die doen wel mee in dat orgaan, maar houden voor het belangrijkste deel hun eigen identiteit en zelfstandigheid. Enige machtsverschuiving richting lokale politiek zal er wel zijn, maar dat weegt niet op tegen de voordelen.

OVERZICHTSKAART ZUID-KENNEMERLAND

Fred van de Vegte liet zien hoeveel er al ten goede is veranderd in het padennet van de Kennemerduinen. Rechts is de situatie uit 1970 weergegeven: het hele gebied is doorkruist met paden. Links is de huidige situatie weergegeven (tekening naar R. Reijnders, Broedvogels van de Kennemerduinen).

Ik zie zelfs hele goede kansen om recreatie en natuur beter op elkaar af te stemmen. De recreatieve zonering die we nu proberen aan te houden, kan in een groter gebied nog beter werken. Ik zal dat uitleggen. Wij vangen nu het grootste deel van de bezoekers op in de directe omgeving van de ingangen en daar zijn dan ook meer voorzieningen. Mensen die meer rust zoeken, gaan naar het relatief rustige noorden van het gebied. Daar gaan we binnen ons terrein en in samenwerking met Natuurmonumenten natuurlijk mee door. Maar wat kan er in de verdere toekomst? Ten eerste hoop ik op uitbreiding van het Nationaal Park. Mijn uiteindelijke ideaalbeeld (misschien pas na een derde, vierde of vijfde fase) is een echt groot Nationaal Park Zuid-Kennemerland, dat begint bij de stadsrand van Haarlem. De villawijken van Bloemendaal zitten daar dan ook in, evenals de landgoederen en het tuinbouwgebied tussen Haarlem en Overveen. Natuur wordt dan iets waarvan mensen zich realiseren dat het zich niet afgesloten achter grote hekken plaatsvindt. Rijd je Haarlem uit, dan zie je een groot bord "U BENT NU IN HET NATIONAAL PARK ZUID-KENNEMERLAND". Er ontstaat dan een hele grote bufferzone rondom het eigenlijke natuurgebied. In die bufferzone kan je veel beter intensieve recreatie opvangen, het huidige Nationaal Park i.o. is dan de plaats voor de natuurgerichte recreatie. Ik denk vooral aan het meer gebruiken van de landgoederen, niet alleen omdat daar zonder schade meer bezoekers kunnen komen, maar ook denk ik aan excursies e.d. waarmee je de nadruk kan leggen op de relaties tussen verschillende gebieden en de grote landschappelijke eenheid kan laten zien. Dit legt weer een basis bij de mensen voor de intensieve bescherming die je nastreeft. Ik ben me er natuurlijk wel van bewust dat dit in de huidige opzet van nationale parken niet mogelijk is, omdat er per se planologische overeenstemming moet zijn."

Militair terrein erbij

Je had het over uitbreiding, in welke richting zie je die op korte termijn?

"Ik denk dan aan het terrein naast 't Vlakje, dat grenst aan de Kennemerduinen. De eigenaar is het Ministerie van Defensie, die het nog niet wil afstaan, maar overigens aardig beheert. Het wordt

door hen eigenlijk nauwelijks gebruikt, op wat verblijfsrecreatie en het oefenen in het bivak opslaan na. Als dat bij het Nationaal Park kan komen, is de toevoeging van 't Vlakje ook logisch. Ik hoop dat het overlegorgaan dit idee zal overnemen."

Betekent één Nationaal Park nu ook één toegangsregeling voor het hele gebied?

"Nee, de nieuwe eenheid ligt op het gebied van de ruimtelijke ordening. De eigendomssituatie blijft dezelfde. De toegangsgelden zijn daarbij de grootste bron van inkomsten voor de StNPK. De toegangsregeling verandert dus niet (de samenwerking is dat leden van Natuurmonumenten met reductie een jaarkaart voor de Kennemerduinen kunnen kopen en omgekeerd, red).

Wat wel beter afgestemd wordt, zijn bijvoorbeeld voorlichtingsinspanningen. Het bezoekerscentrum bij Koevlak zou dan na uitbreiding het bezoekerscentrum van het hele Nationale Park kunnen worden. Daarvoor is waarschijnlijk geld van het Ministerie van LNV beschikbaar. Wij zullen binnenkort zelf een vaste beheerder aanstellen, een hele vooruitgang in vergelijking met nu. Ook de contacten met andere bezoekerscentra zullen we uitbreiden. De samenwerking met het natuurmuseum "Pieter Vermeulen" in IJmuiden is daar de belangrijkste van."

En eenheid in beheer dan?

"Zowel Natuurmonumenten en de Kennemerduinen werken nu aan een nieuw beheersplan. Deze zullen we zoveel mogelijk op elkaar gaan afstemmen, maar enkele verschillen blijven mogelijk. De reden daarvan heb ik je net uitgelegd, ieder houdt zijn eigen competentie."

Laten we dan even verder ingaan op het beheer van de Kennemerduinen. In zijn artikel over veertig jaar Kennemerduinen (de vorige DUIN, 1990-4) vergelijkt Henk Wijkhuizen het padenstelsel in de jaren zeventig met een bloedvatenstelsel, waardoor de rekreatie elk plekje in de Kennemerduinen kon bereiken. Er zijn dingen veranderd, maar wat gaat er verder gebeuren?

Dit is voor Fred van der Vegte het moment om zijn enthousiasme verder kracht bij te zetten. Hij gaat op zoek naar allerlei oude kaarten van het gebied om deze naast de meest recente te leggen. Dit moet aantonen hoeveel er al ten goede is veranderd. Hij licht het toe: "Kijk, niemand kan er omheen dat de

Het Vogelmeer in de Kennemerduinen (foto: Jolanda Spuij).

situatie wel erg slecht was. Soms herken je de oude Boswet in de padenstructuur, om de 300 meter een pad. Maar we hebben het al drastisch terug kunnen brengen. Verdere sanering zal vanaf nu nog maar zeer mondjesmaat gaan, ik zie nog maar weinig mogelijkheden.”

Zwemplas en camping

En wat gebeurt er met de zwemplas 't Wed en camping “de Lakens”? Die zaken horen toch niet thuis in een gebied voor natuur en extensieve recreatie. “Dat laatste is op zich waar, puur als natuurbescherming zou ik 't Wed liever sluiten. Ik moet wel zeggen dat de ligging vlak bij de ingang ervoor zorgt dat er maar weinig problemen zijn. Het dient zelfs onze recreatieve zoning in hoge mate. Voorlopig blijft het dus open, ook om taktische en financiële redenen. We kunnen de inkomsten van de mensen die eigenlijk alleen naar de Kennemerduinen komen om te zwemmen, gewoon niet missen. Daarnaast staan terreinbewakers psychologisch veel sterker tegen overtreders van het verbod in de rest van het park. Ook “de Lakens” blijft open. In het streekplan was het ooit verdwenen, maar door groot verzet is het toch gebleven. De situatie verbetert overigens wel door een uitsterfregeling voor permanente stacaravans. De camping zal in de toekomst dus een natuurcamping kunnen worden. Daar moet je wel geduld voor hebben, ik schat zo'n jaar of tien. Overigens liggen zowel 't Wed als “de Lakens” buiten de grenzen van het Nationaal Park in oprichting.”

Verandering kustbeheer

Die grenzen lopen bij de kust heel wat ruimer. Het park loopt tot in zee, dus vrijwel het gehele strand tussen IJmuiden en Bloemendaal valt er binnen. Mooie kans voor natuurlijk kustbeheer zouden we denken. “Dat zou ik ook zeggen, maar helaas kan ik hier weinig aan doen. Het beheer van de zee-reep en het strand ligt nog altijd bij Rijkswaterstaat en het Hoogheemraadschap Rijnland. Het probleem is dat er nog steeds een keur van Rijnland is die de zee-reep alleen een zeeverende functie geeft. Dit moet hoognodig uitgebreid worden met “natuur”. Wat er dan mogelijk is, daar moeten we nog eens goed naar kijken. Ik vind een slufteer een grote aan-

winst en hij mag er van mij zo komen. Maar ik denk dat hij nu snel dicht zal slibben. Omdat er hier geen gevaar is voor kustafslag kunnen we in ieder geval meer verstuiving laten plaatsvinden.”

Terugdringen waterwinning

Er lijkt voor de natuur veel moois in aantocht omdat de waterwinning in de Kennemerduinen verandert. Het MER-diepinfiltratie is af en we kunnen gaan denken aan de regeneratie van natte valleien. Wat betekent dit voor jullie en wat vind je van de keuze van het waterleidingbedrijf voor een diepinfiltratieproject binnen het duingebied. Wij waren nogal verbaasd, omdat de MER de voordelen aantoonde van lokaties buiten het duin.

“Om met het laatste te beginnen. De start van de inspraakprocedure is over enige maanden, het bestuur van de StNPK zal zich dan uitspreken. Ik zie uiteraard liever een project buiten het duin. Het belangrijkste is natuurlijk dat het nu allemaal gaat gebeuren. Deze eerste stap, terugdringing grondwaterwinning van negen naar vijf miljoen, moet echter wel gevolgd worden door een verdere reductie, naar twee miljoen. Pas dan merken we echt iets van vernatting. Er zullen dan hier en daar wat paden onder water gaan komen, maar ik heb daar geen enkel probleem mee.

Als je je afvraagt of er door nieuwe vochtige valleien ook paadjes gaan lopen, dan moet ik zeggen dat ik daar heel terughoudend in ben. Een beetje recreatie moet kunnen, maar op die plaatsen zal de natuur voorop staan.

Wat we nu met die plaatsen doen is, dat we ons richten op het instandhouden van de relictpopulaties en later ook proberen de bijbehorende vogels terug te krijgen. Plannen voor begrazing zijn er nog niet, misschien later. We blijven alle ervaringen ondertussen nauwlettend volgen. Zodra de vernatting hier, over enkele jaren, echt op lijkt te treden beslissen we hierover. Voorlopig is inspelen op toekomstige ontwikkelingen door afplaggen nuttig. In één vallei hebben we een betonpad en een deel van de vegetatie weggehaald.”

Helaas moeten we hier een bijzonder boeiend en levendig gesprek afsluiten. We hebben al twee maal de tijd gebruikt die er eigenlijk was. We nemen afscheid in de wetenschap dat het met de Kennemerduinen verder de goede kant opgaat, juist ook binnen een Nationaal Park Zuid-Kennemerland.